

Sandro Nielsen

Kritisk oversigt over engelske og danske juridiske ordbøger

Abstract

Ideally, special-purpose dictionaries should have complex macro- and micro-structures compiled according to strictly defined lexicographic principles. A surprisingly large number of the English and Danish law dictionaries examined leave much to be desired from a lexicographic point of view, and in some cases improvements and changes are proposed. Different types of definition, the presentation of lemma signs and equivalents, and meaning discrimination as well as their value to the user are discussed. It is suggested that the optimal special-purpose dictionary for learners should include both encyclopaedic and linguistic information whether it be a monolingual or bilingual dictionary.

1. Indledning

Nærværende fremstilling søger at give en oversigt over nogle af de eksisterende engelske og danske juridiske ordbøger i form af en leksikografisk kritik. Oversigten er ikke tænkt som en introduktion eller anmeldelse af hver enkelt af de nedenfor nævnte ordbøger, men vil forsøge at beskrive de anvendte fremgangsmåder ved udarbejdelsen af ordbøgerne og disses leksikografiske byggestene, og i enkelte tilfælde vil forslag til ændringer eller suppleringer blive foreslået. De ordbøger, som behandles i nærværende fremstilling er alle ordbøger, der benyttes af både lærere og studerende ved Handelshøjskolen i Århus. Der er ikke tilstræbt en udtømmende oversigt over alle engelske og danske juridiske ordbøger, men der er foretaget et skønsomt udvalg blandt de eksisterende ordbøger, hvoraf de følgende er gjort til genstand for undersøgelse:

Anderson, R.J.B.: *Anglo-Scandinavian Law Dictionary of Legal Terms Used in Professional and Commercial Practice*. Oslo [etc.] 1977. En firesproget ækvivalensordbog overvejende inden for af-taleret med udgangspunkt i engelske termer. Indeholder ca. 220 engelske lemmata, samt encyklopædiske saginformationer om engelsk og skandinavisk ret. (= AND).

Bailey, I.E.: *Dansk-engelsk handels- og fagordbog for erhvervsli-vet, administrationen og forvaltningen*. Det Schønbergske Forlag 1979. Den største dansk-engelske etbindsfagordbog inden for ju-

ridisk, merkantil og økonomisk mv. sprogbrug. Indeholder godt 40.000 lemmata. (= BAI).

Bird, Roger: *Osborn's Concise Law Dictionary*, 7th ed. London 1983. Engelsk definitionsordbog indeholdende ca. 5.200 basislemmata plus et uspecificeret antal sublemmata. (= OSB).

Burke, John: *Jowitt's Dictionary of English Law*, 2nd ed., vols. 1-2. London 1977. Den mest omfattende engelske definitionsordbog indeholdende ca. 20.500 basislemmata, samt et uspecificeret antal sublemmata. (= JOW).

Collin, P.H.: *English Law Dictionary*, 1st ed. Peter Collin Publishing 1987. Indeholder et basisordforråd på ca. 6.000 lemmata og kombinerer faglige definitioner med sproglige informationer. Viser eksempler på juridiske dokumenter. (= COL).

Eyben, W.E. von: *Juridisk ordbog*, 7. udgave. København 1987. Den eneste danske juridiske definitionsordbog og har et lemmatal på ca. 5.600, hvoraf et betydeligt antal er fremmedsproglige. (= JUR).

Høedt, Jørgen et al.: *IFF Fagordbog dansk/engelsk-engelsk/dansk*, vols. 1-2. IFF Ordbøger 1988. Sammenlagt udgør de to bind den hidtil største fagordbog, og de to bind har et samlet lemmatal på ca. 75.000. Dækker ifølge forordet 17 fagområder. (= IFF).

Nielsen, Feodor: *Anglo-amerikansk/dansk retsordbog*, København 1975. Den eneste "rene" engelsk-danske juridiske ordbog, indeholdende ca. 2.100 lemmata. (= FEO).

Saunders, J.B. (ed.): *Words and Phrases, Legally Defined*, 2nd ed., vols. 1-5. London 1969. Definitionsordbog specielt for engelske jurister, indeholder ca. 6.000 lemmata og præcise og udtømmende definitioner. (= SAU).

Som det fremgår af ovennævnte liste kan ordbøgerne opdeles i tre hovedkategorier: etsprogede (5), tosprogede (3), flersprogede (1).

Ved en etsproget, eller monolingual, ordbog, som i nærværende fremstilling betegnes definitionsordbog, forstås en ordbog, der indeholder en (alfabetisk) ordnet rækkefølge af lemmata på et givet sprog (X), hvortil hører definitioner på sproget (X). Ved en tosproget, eller bilingual, ordbog forstås en ordbog, der indeholder en (alfabetisk) ordnet rækkefølge af lemmata på et givet sprog (X), kaldet udgangssproget, hvortil hører én eller flere ækvivalenter på et andet sprog (Y), kaldet målsproget. Ved en flersproget, eller multilingual, ordbog forstås en ordbog, der indeholder en (alfabetisk) ordnet rækkefølge af lemmata på et givet sprog (X), hvortil hører en ækvivalent på hvert af de givne målsprog (Y, Z, etc.). To- og flersprogede ordbøger betegnes også oversættelsesordbøger eller

ækvivalensordbøger, hvilken sidste betegnelse anvendes i nærværende fremstilling.

Der henvises generelt til Bergenholtz/Nielsen 1988 og Nielsen 1988a-g.

2. Makrostruktur

Ved en ordbogs **makrostruktur** forstås ordbogens overordnede opbygning (= opstillingsstruktur), som er afgørende for placeringen af, og som udgøres af samtlige ordbogens selvstændige makrostrukturelle enheder. I de undersøgte bøger viser det sig imidlertid, at der forekommer adskillige varianter af makrostrukturer.

SAU er den af ordbøgerne, som har den fattigste makrostruktur, idet den kun udgøres af to enheder, nemlig forordet og selve den alfabetiske ordbog. En sådan makrostruktur betegnes i nærværende fremstilling som en **simpel makrostruktur**. I en ordbog, der består af mere end ét bind er det hensigtsmæssigt såfremt ordbogen indeholder en nøjagtig og letforståelig vejledning i dens brug og opbygning således, at brugeren hurtigt og let kan finde de søgte informationer.

De øvrige har alle en mere omfattende makrostruktur, og derfor betegnes den i nærværende fremstilling som en **kompleks makrostruktur**, hvorved forstås en makrostruktur, der udgøres af mere end to enheder (forord og alfabetisk ordbog). OSB og JUR indeholder fx en forkortelsesliste over hhv. domssamlinger og love, og JOW indeholder en forkortelsesliste over værker, til hvilke der henvises i ordbogsartiklerne. Sådanne makrostrukturelle enheder har speciel relation til disse definitionsordbøgers målgrupper, som alle er jurister i videste forstand. I COL findes et appendiks, der indeholder eksempler på forskellige juridiske formularer, lovtekster og en skematisk oversigt over det engelske retssystemets opbygning. Eksemplerne er relevante for ordbogens målgruppe, som kort kan defineres som lægfolk, evt. studerende med engelsk som fremmedsprog, men de har dog den ulempe, at den typografiske fremstilling er dårlig. Dokumenteksemplerne er nedfotograferede med det resultat, at teksten for det første er for lille, og for det andet er teksten til tider ganske ulæselig, hvilket betyder, at appendikset kun har ringe værdi for brugeren.

Makrostrukturen i ækvivalensordbøgerne adskiller sig principielt fra definitionsordbøgenes ved at rumme en eksplicit **brugervejledning** i modsætning til sidstnævnte, der indeholder implicitte brugervejledninger "gemt" i forordet. Disse brugervejledninger er mere eller mindre udførlige, og den korteste findes i FEO, og den

mest udførlige findes i BAI, mens brugervejledningen i AND udgør en mellemting, bl.a. indeholdende grammatiske oplysninger. Endvidere er det forbavsende at konstatere, at det kun er ækivalensordbøgerne, der indeholder forkortelseslister over de i det leksikografiske metasprog anvendte forkortelser, mens man i definitionsordbøgerne leder forgæves efter en liste over de i artiklerne forekomne forkortelser, bortset fra de ovenfor nævnte love og domssamlinger. Ydermere bør det kort nævnes, at AND som den eneste har en (komparativ) oversigt over det engelske og de skandinaviske retssystemer, mens BAI har to tillæg, det første over forskellige mellem britisk og amerikansk engelsk, det andet over forskellige måle- og regneenheder.

Af samtlige ordbøger, der er gjort til genstand for nærværende undersøgelse, er det kun AND og OSB, der rummer en **indholdsfortegnelse**, men hvor indholdsfortegnelsen i AND er placeret før forordet, hvilket er det mest hensigtsmæssige, er den i OSB placeret efter forordet. Det er overraskende at konstatere, at det kun er disse to ordbøger, som har en indholdsfortegnelse, idet næsten alle bøgerne har en kompleks makrostruktur, og adskillige af ordbøgerne er i flere bind. Ideelt set bør alle ordbøger have en kompleks makrostruktur, bestående af (mindst) en indholdsfortegnelse, et forord, en brugervejledning og en alfabetisk ordbog. Ydermere bør man i juridiske ækivalensordbøger overveje at inkorporere en realiadel (jf. AND) og et appendiks med komparative dokumenteksempler (sml. COL).

2.1 Lemmabestand

I det foregående afsnit samt i overskriften til dette afsnit nævnes ordet **lemma** (pluralis: lemmata), hvilket stort set svarer til det, der i de fleste ordbøger populært kaldes stikord eller opslagsord. Dette er imidlertid ikke en leksikografisk præcis definition, idet et lemma kan bestå af flere ord eller dele af et ord og endvidere have inkorporeret fx udtaleangivelse og orddelingsangivelse, men der skulle i øvrigt ikke i nærværende fremstilling være tvivl om, hvad ordet lemma betegner. Med udgangspunkt i denne korte og generelle beskrivelse af et lemma, defineres her en ordbogs **lemmabestand**, hvorved man forstår den overordnede mængde af samtlige lemmata i en alfabetisk ordbog (Wiegand 1983, 431). For en indgående beskrivelse af, hvad der inden for leksikografien præcist forstås ved et lemma henvises til Wiegand 1983.

Hvad angår lemmabestanden i de undersøgte ordbøger, fremgår det tydeligt af ordbøgernes fysiske format, at antallet af lemmata va-

rierer betydeligt. I den nederste ende af skalaen finder man AND med en lemmabestand på ca. 900 (alle fire sprog i alt) og FEO (ca. 2.100). I den øverste ende af skalaen finder man BAI (godt 40.000) og IFF (ca. 37.000 i hvert bind). Det er interessant at bemærke, at alle disse er ækivalensordbøger, mens definitionsordbøgernes lemmatal findes et eller andet sted på skalaens midte: ca. 5.200 til godt 20.500 lemmata. De egentlige juridiske ækivalensordbøgernes lave placering i forhold til definitionsordbøgerne indikerer, at der findes et ikke ubetydeligt antal termer, som med fordel kunne lemmatiseres i ækivalensordbøgerne.

For at nå frem til en ordbogs lemmabestand, må der for fagsproglige ordbøgernes vedkommende foretages en selektion på to niveauer. På det første niveau foretages valg af det område, som ordbogen skal behandle. Kun AND begrænser sig til et bestemt delområde, nemlig aftaleretten, mens de øvrige ordbøger søger at dække så stort et område som muligt. Selektion på det andet niveau består af lemmaselektionen, dvs. udvælgelsen af de ord, der skal udgøre lemmabestanden. Det er karakteristisk for alle de undersøgte ordbøger, at de enten ingen oplysninger indeholder om selektionen af lemmata eller, at de kun indeholder korte, vage oplysninger herom. JOW, AND og BAI angiver ordbøger, ordlister og glosekartoteker som en del af det grundlag, hvorfra lemmabestanden er hentet, mens IFF angiver et ikke nærmere specificeret "databasemateriale" som udgangspunkt for lemmaselektionen. De øvrige ordbøger er tavse på dette punkt.

Dette temmeligt udefinerlige grundlag for selektion af de i ordbøgerne indeholdte lemmata giver sig konkret udtryk i manglende og/eller overflødige termer. Man må nok sætte spørgsmålstegn ved værdien af en aftaleretlig ordbog, der indeholder en meget begrænset lemmabestand (ca. 220), og som ikke lemmatiserer en så væsentlig term som *agreement* (AND). Ligeledes må man sætte spørgsmålstegn ved værdien af en juridisk definitionsordbog, der lemmatiserer et overraskende stort antal ikke-juridiske termer som fx *boarding card* og *phone book* (COL), da disse termer udelukker i øvrigt relevante termer fra at blive lemmatiserede på grund af den begrænsede plads. Disse uhensigtsmæssige resultater af lemmaselektionen kan delvis føres tilbage til en utilstrækkelig definition af ordbøgernes målgruppe, idet princippet må være kun at lemmatisere termer, som den pågældende målgruppe har brug for. Søgtes alle termer medtaget er der tale om en **maksimerende ordbog**, søges derimod kun et begrænset udvalg af termer medtaget, er der tale om en **minimerende ordbog**. Denne selektion foretages mest hensigtsmæssigt med udgangspunkt i et omhyggeligt udvalgt tekstkorpus, der inde-

holder tekster, som er relevante for den pågældende ordbogs målgruppe.

I forbindelse med selektion i ordbøger henvises til Hausmann 1977, 5f, der sætter tal på hhv. ekstensive (= maksimerende) og selektive (= minimerende) ordbøger, idet grænsen mellem disse to ordbogskategorier sættes ved en lemmabestand på 30.000. Alle ordbøger med en større lemmabestand tilhører kategorien maksimerende ordbøger, mens alle ordbøger med en mindre lemmabestand tilhører kategorien minimerende ordbøger. Opmærksomheden henledes imidlertid på, at dette tal gælder for almensproglige ordbøger, men selvom der, så vidt vides, ikke foreligger undersøgelser af tilsvarende art for fagordbøgernes vedkommende, er det nærliggende at antage, at grænsen for maksimerende og minimerende fagordbøger ligger lavere end for almensproglige ordbøger. Man synes generelt at kunne gå ud fra den hypotese, at det juridiske fagområde sandsynligvis indeholder et mindre ordforråd end almensproget, hvorfor en ordbog som JOW med et lemmatal på over 20.000 umiddelbart må betegnes som værende en maksimerende juridisk definitionordsbog.

2.2 Lemmaopstilling

Til ordbogens makrostruktur henhører endvidere det opstillingsprincip, hvorefter de enkelte ordbogsartikler placeres i forhold til hinanden. Umiddelbart kunne dette måske lyde som et trivielt aspekt, men ved en nærmere gennemgang af de udvalgte engelske og danske juridiske ordbøger, viser det sig, at der stort set er lige så mange opstillingsformer som der er ordbøger. Der er dog ét princip for lemmaopstillingen, der er fælles for alle ordbøgerne, nemlig **det alfabetiske opstillingsprincip**, men ordbøgerne fremviser alle varianter af dette princip.

Der findes to hovedprincipper for realisering af den alfabetiske opstilling af lemmata. Lemmaopstillingen i OSB, SAU, JOW, BAI, IFF, AND og FEO er foretaget efter "ord-for-ord-metoden" (Svensén 1985, 215), hvilket indebærer, at der tages hensyn til blanktegn, idet disse ordnes før skrifttegn. Metoden indebærer, at alle flerledede lemmata, som alle begynder med samme ord, og som indgår i identiske betydningsforhold findes efter hinanden, uden at denne rækkefølge brydes af et lemma med en helt anden betydning. Lemmaopstillingen i COL og JUR er derimod foretaget efter "tegn-for-tegn-metoden" (Svensén 1985, 215), efter hvilket princip alle lemmata behandles som var de sammenskrævede. Som det fremgår, har flertallet af ordbøgerne valgt "ord-for-ord-metoden", der efter

min overbevisning er den mest hensigtsmæssige, da lemmata med betydningsmæssigt identiske førsteled placeres samlet i den alfabetiske opstilling.

"Ord-for-ord-metoden":

ad idem
ad item
adjoin
adjourn

"Tegn-for-tegn-metoden":

ad idem
adjoin
adjourn
ad item

Efter at have konstateret, at alle ordbøgerne benytter det alfabetiske opstillingsprincip, realiseret gennem det ene eller det andet af de to hovedformer, er det på sin plads at studere opstillingerne nøjere, da de udviser flere forskellige karakteristika. I AND, IFF og FEO udgør hver artikel en selvstændig enhed, hvorfor opstillingen betegnes som strengt alfabetisk. På dette punkt er IFF speciel, da den for hvert lemma kun angiver én ækvivalent, med det resultat, at et lemma (uanset homonymi og polysemi) kan optræde flere gange, fx er ordet *pris* lemmatiseret syv gange. Dette er en uhensigtsmæssig fremgangsmåde, da den optager uforholdsmæssigt megen plads. BAI er derimod eksponent for den såkaldte **nichestrukturelle opstilling**, idet artiklerne er opbyggede som **nicheartikler** (eks. 1). Ved en nicheartikel forstås en artikel, der indledes af et nicheindgangslemma, og som består af et eller flere nichelemmata, der kun lader sig udfinde gennem indgangslemmæet (Wiegand 1983, 435f).

Eks. 1

dom - bage record of judgments, *forholdsvi* sentences, *forhold* verdict, *forhold* conviction, *forhold* sentencing, *forhold* judgment, *den*ur, *forhold* shaver *Kreditor* judgment creditor, *hus* court-house.

De i BAI forekomne nichelemmata består af et pladssymbol og et dellemma. I denne forbindelse kan det bemærkes, at OSB og JOW har det, man kan betegne som en implicit nichestruktur, da de i deres artikler indeholder en del kollokationer, som i de fleste tilfælde ikke er fremhævede på nogen måde, men som i realiteten svarer til de i BAI forekomne nichelemmata. I modsætning til BAI er disse kollokationer ikke opstillede i alfabetisk rækkefølge, hvorfor manglende fremhævelse og tilfældig placering gør dem vanskelige at lokalisere.

COL er eksponent for en ikke strengt alfabetisk ordnet ordbog, og i modsætning til BAI er makrostrukturen ordnet efter det **redesstrukturelle opstillingsprincip** (eks. 2). Ved en **redeartikel** forstås en artikel, der muliggør et brud på det strengt alfabetiske op-

stillingsprincip til fordel for et andet alfabetisk eller ikke-alfabetisk princip (Wiegand 1983, 433f). I COL skiftes der mellem alfabetiske og ikke-alfabetiske redeartikler, hvilket er uheldigt, idet alle artikler i en ordbog bør opbygges efter samme princip. Dette øger overskueligheden, og såfremt der er tale om alfabetiske redeartikler, er de lette og hurtige at overskue og derved brugervenlige. Det kan imidlertid konstateres, at enkelte redeartikler i deres struktur indeholder nicheartikler, der ydermere ikke er alfabetisk opbyggede. Opbygningsstrukturelt er dette en anomali, da nicheartikler almindeligvis opbygges strengt alfabetisk, hvilket også er den for brugeren mest hensigtsmæssige fremgangsmåde. Princippet bør være, at alle artikler opbygges efter identiske principper, dvs. opbygges som enten redeartikler eller nicheartikler således, at brugeren hele tiden er klar over, efter hvilket princip han/hun skal søge. COL er i øvrigt ikke en **redealfabetisk ordbog** således som Wiegand 1983 forstår det, da det redealfabetiske opstillingsprincip ikke er realiseret fuldt ud.

Eks. 2

commit verb (a) to send (someone) to prison or to a court; he was committed for trial in this court; the Criminal Court; the magistrates committed her for trial at the Crown Court (b) to carry out (a crime); the gang committed six robberies before they were caught

NOTE committing - committed

○ **commitment** noun (a) order for sending someone to prison (b) commitments = obligations or things which have to be done; to honour one's commitments = to do what one is obliged to do; financial commitments = money which is owed or debts which have to be paid

○ **committal** noun sending someone to a court or to prison; **committal order** = order sending someone to prison for contempt of court; **committal proceedings** = preliminary hearing of a case before the magistrates court, to decide if it is serious enough to be tried before a jury in a higher court; **committal for trial** = sending someone to be tried in a higher court following committal proceedings in a magistrates court; **committal for sentence** = sending someone who has been convicted in a magistrates court to be sentenced in a higher court; **committal warrant** = order sending someone to serve a prison sentence

adultery noun sexual intercourse by consent between a married man and someone of the opposite sex who is not that person's spouse; his wife accused him of committing adultery with Miss X (NO IF no plural)

○ **adulterous** adjective referring to adultery; he had an adulterous relationship with Miss X

Et fællestræk, som deles af alle ordbøgerne undtagen IFF og FEO er sammenstilling af opslagsord, hvilket kan resultere i uheldige konsekvenser for brugeren. I nærværende fremstilling vil jeg nøjes med at fremhæve bruddet på den alfabetiske rækkefølge, hvilket betyder, at en bruger ofte vil føde forgæves efter en given term, medmindre han/hun tilfældigvis slår op under en anden term, der er første led i en sammenstilling. I JOW findes sammenstilling af skrivevarianter

(eks. 3), i COL af forkortelse og den fuldt ud skrevne term, i SAU af forskellige ordklasser, i OSB af forkortelsesvarianter, i JUR af synonymmer, i AND af relaterede termer.

Eks. 3

(q.v.) are now vested in the National Coal Board. See also BOUNDARY.

Barrister, or **Barristor**, a counsellor or advocate learned in the law, admitted to plead at the bar, and there to take upon himself the protection and defence of clients. He is termed *jurisconsultus* and

Principielt bør disse sammenstillinger undgås, bortset fra skrivevarianter, men fælles for de anvendte opstillingsformer er, at der i tilfælde, i hvilke den ene af termerne ikke er at finde på sin rette plads i den alfabetiske rækkefølge, gives der ingen henvisning til første led i sammenstillingen, hvilket der burde have været.

3. Mikrostruktur

Efter at have undersøgt den ene af de to hovedhjørnestene for ordbøgers opbygning, nemlig makrostrukturen, er det tid til at kaste et granskende blik på den anden hovedhjørnesten: **mikrostrukturen**. Ved en ordbogs mikrostruktur forstås den vedrørende et lemma angivne information, som kun er tilgængelig gennem lemmaet som ledelement. Der findes i sagens natur flere forskellige former for mikrostrukturer, som er afhængige af den enkelte ordbogs formål og målgruppe. I denne forbindelse er den vigtigste forskel på ordbøgernes mikrostruktur den, der består mellem på den ene side definitionens mikrostruktur, som til hvert lemma mindst indeholder én forklaring af lemmaets betydning, og på den anden side ækvivalensordbogens mikrostruktur, som til hvert udgangssproglige lemma mindst indeholder én målsproglig ækvivalent. Den generelle opbygning af en ordbogsartikel består af følgende fire elementer: **lemma**, **definition** hhv. **ækvivalent**, **synagmatik**, **paradigmatik** (Hausmann 1977, 7). Det har desværre været nødvendigt at begrænse nærværende fremstilling, hvorfor de to sidste artikelelementer ikke vil blive behandlet for nærværende.

Som nævnt i afsnit 2.1 tilhører et lemma hverken mikro- eller makrostrukturen, hvilket endvidere er evident ved ovenstående oversigt over mikrostrukturens enkeltelementer, men derimod tilhører det ordbogens lemmabestand. At dette er tilfældet kan illustreres ved to eksempler. For det første er lemmaet bestemmende for makrostrukturens opbygning, da denne i alle undersøgte ordbøger er alfabetisk

ordnet i henhold til de enkelte lemmatas grafemrækkefølge. For det andet udgør lemme et obligatorisk element i ordbogsartiklen, idet en ordbogsartikel skal forstås som en kohærent tekst (Wiegand 1983, 430ff).

I det følgende undersøges enkeltlementer af ordbøgernes mikrostruktur.

3.1 Lemmaangivelse

Da lemme er et ledelement for den enkelte ordbogsartikel, og dermed artiklens som oftest første byggesten, gøres lemmaangivelsen til genstand for en nærmere undersøgelse. Ved lemmaangivelse forstås i nærværende fremstilling den grafiske fremstilling og placering af et lemme. At dette ikke er et ligegyldigt aspekt ved ordbogsopbygning vil fremgå af undersøgelsen af lemmaangivelse i de udvalgte engelske og danske juridiske ordbøger.

Et fællestrek ved alle de undersøgte ordbøger er, at **basislemme**, dvs. artiklens første lemme, er trykt med fede typer (i BAI halvfede typer), men her hører ligheden også op. I COL er alle lemmata trykt med stor skrift, hvorimod de i AND, BAI, FEO, IFF, JOW, JUR og OSB alle er trykt med en skrifttype af samme størrelse som artikelteksten. Principielt bør et basislemme trykkes med en fed, stor skrift, da denne fremgangsmåde fremhæver lemme i skriftbillet, især i de tilfælde, i hvilke basislemme er placeret på artiklens første linie, hvilket er tilfældet i de nævnte ordbøger. I SAU er alle lemmata trykt med stor, fed skrift og samtidig placeret på en separat linie over artiklen, hvilket er særdeles iøjnefaldende, men ikke desto mindre har det den ulempe, at der optages en ekstra linie for hvert lemme, hvilket nok bør betegnes som værende i overkanten af det rimelige.

I tillæg til denne generelle opdeling af lemmaangivelsen, gør JOW, OSB og SAU sig imidlertid bemærkede ved angivelse af lemmata på en for ordbøger uhenigtsmæssig måde. I SAU er alle basislemmata trykt med versaler, hvilket i flere tilfælde kan være uheldigt, da brugeren således ikke umiddelbart kan afgøre hvilke lemmata, der almindeligvis skrives med stort hhv. lille begyndelsesbogstav (eks. 4).

Eks. 4

LORD OF THE MANOR. See MANOR

I JOW er alle basislemmata indrykkede, dvs. lemme er rykket ind til højre i forhold til den venstre margin. Dette bryder ganske vist skriftbilledet, men fremgangsmåden er efter min overbevisning kun

anvendelig ved almindelige tekststykker, da den ikke i sig selv fremhæver linnens første ord. Fremgangsmåden bør ikke anvendes i en ordbogsartikel, idet et lemme skal have så fremtrædende en plads i skriftbilledet som muligt. OSB og JOW deler et fællestrek ved angivelse af sublemmata, hvorved forstås de lemmata, der forekommer i en artikel og som er placerede efter den enkelte artikels basislemma (= indgangslemma). I begge disse ordbøger findes et ikke ubetydeligt antal kollokationer, der er "gemt" væk i artikelteksten, idet de er trykt med samme typer, som den øvrige artikeltekst (eks. 5). Dette er særdeles uhenigtsmæssigt, da brugeren således er tvunget til at læse en hel artikel igennem for at konstatere, hvorvidt et givet sublemma findes i den pågældende ordbog.

Eks. 5

estate. An interest in land. An absolute estate is one granted without condition or termination. A conditional estate is one liable to pass on the fulfilment of a condition. A contingent estate is one the right to the enjoyment of which will accrue on the happening of some event; and a determinable estate is one that is liable to determine on the happening of some event. An estate in expectancy is one which cannot be enjoyed until some future time.

An estate in possession is one which gives the right of present enjoyment, and a vested estate is one the right to the enjoyment of which has accrued. An estate in severalty is one held by a person singly, and an estate in common is one held by several persons jointly in undivided shares. A customary estate is one that existed in manors and boroughs by virtue of local custom; abolished by the Law of Property Act 1922.

An estate in fee simple is one that is granted to a "man and his heirs," and is the greatest estate a subject of the Crown can possess. An estate of freehold is one originally held by a freeman and subject to free services, and of uncertain duration; e.g. for life, or for the life of another. An estate of inheritance is one capable of descending to a man's heirs, i.e. an estate in fee simple, fee tail or in frankalmoin.

BAI og COL, der begge har komplekse mikrostrukturer, adskiller sig fra de øvrige ordbøger ved at indeholde fremhævede sublemmata. BAI benytter sig af den mest almindelige fremgangsmåde ved angivelse af disse lemmata, idet alle sublemmata realiseres ved hjælp af et pladssymbol og et dellemma, trykt med halvfede typer. Lemmaangivelsen i COL er derimod mere interessant, da den optræder i to varianter. Angivelsen af indgangslemme sker efter princippet om det **lemmainterne ledelement**, dvs. lemmeets første grafem er bestemende for dets angivelse (Wiegand 1983, 431). Angivelsen af sublemmata (= redelemmata) sker efter princippet om det **lemmæksterne ledelement**, dvs. et element, der ikke er en del af lemmeet er bestemende for dets angivelse (Wiegand 1983, 431). Denne angivelsesform er evident ved alle redelemmata, idet disse alle efterfølger det **leksikografiske kommentarsymbol** (= basislemmata). Fremgangsmåden er absolut hensigtsmæssig, da den skaber et nuanceret skriftbillede og derved letter brugerens søgen i ordbogen.

3.2 Definitioner

Den anden af ordbogsartiklens byggesten er, som ovenfor skitseret, definitionen hhv. ækvivalenten. Da dette element i artiklen er afhængig af den enkelte ordbogs formål, er det i nærværende fremstilling fundet hensigtsmæssigt at behandle disse to former for artikkelbyggestene i hvert sit afsnit således, at dette afsnit behandler definitionsordbøgerne, og det efterfølgende afsnit behandler ækvivalensordbøgerne.

En definitions formål er at forklare betydningen af et ord (= lemmaet) ved hjælp af andre ord, og i nærværende fremstilling følges opdelingen af definitionsformer i henhold til Wiegand 1984. Den første kategori betegnes **leksikografisk parafrase**, hvorved forstås anvendelsen af et syntagma som forklaring på et lemmas betydning. Den anden kategori betegnes **leksikografisk betydningsforklaring**, hvorved forstås en definition, der udgøres af ét eller flere obligatoriske synonymymer og en optionel leksikografisk parafrase. For en uddybende fremstilling af de nævnte definitionsformer henvises til Wiegand 1984, 17ff. Flertallet af ordbøgerne indeholder en blanding af disse to former for definitioner, hvilket ikke ubetinget er et negativt træk, men dette afhænger af den enkelte definitionsordbogs målgruppe.

Den leksikografiske betydningsforklaring i form af synonymymer er anvendelig i ordbøger som COL, i hvilken ordbog der findes eksempler på, at et for brugeren ukendt juridisk ord defineres ved hjælp af et for brugeren kendt almen sprogligt ord. Derimod er fremgangsmåden mindre hensigtsmæssig i ordbøger som OSB, der har jurister som sin målgruppe, da det kan indvendes, at et almen sprogligt ord ikke i sig selv er en juridisk definition af et givet lemma, hvorfor denne fremgangsmåde i flere tilfælde er af ringe værdi for brugeren (eks. 6). Det er imidlertid et positivt træk, at der ved de leksikografiske betydningsforklaringer kun angives ét synonym således, at brugeren ikke forvirres ved en lang opremsning af mere eller mindre synonyme termer, og samtidig er et enkelt synonym som definition pladsbesparende.

Eks. 6

appearance. Behaviour.

Den leksikografiske parafrase er den hyppigst anvendte definitionensform i de engelske og danske juridiske definitionsordbøger. Den største del af det juridiske fagområdes termer lader sig ikke definere ved hjælp af et (almensprogligt) synonym, hvorfor den eneste definitionsmulighed er anvendelsen af en leksikografisk parafrase i form af et forklarende syntagma (eks. 7). Generelt skaber denne definitionsform ingen problemer, men to aspekter bør dog fremhæves. For det første forekommer i SAU, der udelukkende gør brug af denne definitionsform, en definition af lemmaet *wifful* på ikke mindre en 356 linier, og derforuden følger 475 linier med definitioner af kollokationer. Disse lange definitioner skyldes ordbogens målgruppe, der udgøres af "professionelle" engelske jurister, men fremgangsmåden optager efter min overbevisning uforholdsmæssigt megen plads.

Eks. 7

base fee. An estate which has some qualification, and which must cease or be determined whenever such qualification is at an end: a fee descendible to the heirs in general upon which subsists a remainder or reversion in fee simple, e.g. the estate of a tenant in tail in remainder who executed and enrolled a disentailing deed, but who did not get the consent of the tenant for life in possession (the protector of the settlement). Since 1925 base fees are equitable interests, and the disentailing deed need not be enrolled (Law of Property Act 1925, s.130).

For det andet findes der i COL, der er en ordbog, der søger at forklare indviklede termer på et "populært" sprog, enkelte eksempler på uheldigt udformede definitioner. Som eksempel kan fremhæves definitionen af lemmaet *section* i betydning (b) (eks. 8). I denne artikel defineres basislemmaet: *part of an Act of Parliament...* . Brugen af ordet *part* i denne definition er uheldig, da dette ord har en speciel betydning i forbindelse med en lov, idet det svarer til det danske *kapitel*, hvorimod *section* betyder *paragraf*.

Eks. 8

section noun (a) part; legal section = department dealing with legal matters in a company (b) part of an Act of Parliament or bylaw; he does not qualify for a grant under section 2 of the Act

Selvom det i en ordbog som COL er hensigtsmæssigt med letforståelige definitioner, bør princippet dog være, at disse definitioner ikke gøres så simple, at væsentlige informationer går tabt og, at definitionerne frem for alt ikke er tvetydige.

Et meget overraskende aspekt ved alle definitionsordbøgerne er, at der findes lemmata uden definitioner, men kun med en henvisning til (generelt) love eller præjudikater (eks. 9). Princippet må være, at en definitionsordbog indeholder en definition af alle de i ordbogen inkorporerede lemmata. Dette kan enten være i form af en særskilt artikel efter det pågældende lemma, eller i form af en **henvisningsartikel** (eks. 4), der henviser til en i ordbogen lemmatiseret term, og i hvis artikel det pågældende lemma defineres.

Eks. 9

anerkendelse af faderskab: se børnelov § 11.

Af definitionsordbøgerne skiller COL sig ud fra de øvrige ved ikke udelukkende at indeholde faglige informationer om et lemma, men også sproglige (grammatiske) informationer. COL er således et eksempel på en **fagsproglig alordbog**, således som Wiegand 1988 forstår det. Ved en **alordbog** forstås en ordbog, hvis egentlige formål er at give brugeren informationer af både faglig og sproglig art vedtrørende et givet lemma ved hjælp af ordbogsartiklens leksikografiske data (jf. Wiegand 1988, 762). Denne kombination af faglige og sproglige oplysninger er i COL af speciel relevans for ordbogens målgruppe, der ikke forventes at besidde speciel faglig og sproglig viden. COL er således udstyret med leksikografiske data, som giver brugeren oplysninger om faglige forhold (definitioner) og om sproglige forhold, fx uregelmæssige bøjningsformer og præpositionsforbindelser. Det kan imidlertid konstateres, at enkelte af de sproglige informationer ikke er ganske korrekte. Et eksempel på fejlagtige sproginformationer kan findes i noten til lemmaet *counsel* (eks. 10). I denne note anføres, at *counsel* ikke forekommer i pluralis, men kun (altid) anvendes i singularis.

Eks. 10

counsel *noun* barrister (or barristers) acting for one of the parties in a legal action: *defence counsel*; *prosecution counsel*; the plaintiff appeared in court with his solicitor and two counsel; *counsel's advice or opinion* = written opinion of a barrister about a case; *leading counsel* = main barrister (usually a QC) in a team appearing for one side in a case; *Queen's Counsel* = senior British lawyer appointed by the Queen; *Queen's Counsel* by the Lord Chancellor
NOTE *Queen's Counsel* is usually abbreviated to *QC*. Note that there is no plural for *counsel* which is always used in the singular, whether it refers to one barrister or several, and it is never used as a verb. On the other hand the abbreviation *QCs* (for plural) *two QCs* represented the defendant

Dette er ikke en korrekt oplysning, da termen *counsel* forekommer både som singularis og pluralis substantiv, men danner uregelmæssig pluralis ved ikke at få tilføjelse. Oplysningen er endvidere i modstrid med et af de i artiklen givne eksempler: *...his solicitor and two counsel*. Det kan kort konkluderes, at sådanne sproglige oplysninger er uden værdi for brugeren.

3.3 Ækivalenter

I ækivalensordbøgerne udgøres artiklernes anden byggesten af de målsproglige **ækivalenter**, hvorved generelt forstås et til læm-met fremmedsprogligt synonym (Baldinger 1985, 139). Denne definition kan som antydning ikke henstå umodificeret, idet der kan være tilfælde af ækivalensløs lexik i form af kulturspecifikke lemmata, der kun lader sig gengive på målsproget ved hjælp af en (oversat) leksikografisk parafrase.

I de undersøgte ordbøger er der generelt ingen problemer med ækivalentangivelsen, hvorved forstås den grafiske fremstilling og placering af en ækivalent, men i AND forekommer en betænkelig inkonsekvens. Denne inkonsekvens manifesterer sig på følgende vis. Den almindelige rækkefølge af ækivalenter er norsk-svensk-dansk og findes i de tilfælde, i hvilke det engelske lemma har hver sin ækivalent på de tre skandinaviske sprog (eks. 11). Såfremt denne rækkefølge holdes konsekvent, er den hensigtsmæssig, idet brugeren således altid ved, hvor ækivalenten skal søges.

Eks. 11

accountant. Direct equivalents
Nor. *regnskabsfører* Swed. *bokförare*
Dan. *regnskabsfører*
Comments: An *accountant* is a person who, e.g. in a business office, handles accounting matters. In order to qualify to be an *auditor* to audit i.e. check and certify a company's accounts, he must be a qualified accountant or approved by the Ministry of Trade and Industry (formerly Board of Trade). In order to improve

Inkonsekvensen realiseres ved sammenskrivning af den danske og norske hhv. svenske ækivalent i de tilfælde, hvor disse staves ens (eks. 12). For den danske bruger er dette uheldigt, da den danske ækivalent alt for ofte ikke findes på den sidste plads i ækivalentrækkefølgen, på hvilken brugeren forventer at finde den. Problemet kan løses ved konsekvent at benytte den først beskrevne, generelle rækkefølge.

arbitration. Direct equivalents Nor. Dan. *volgift** Swed. *skiljedom**. Comments: Eng. Though the terms and the method of procedure are direct equivalents, there are differences in application between the English and Scandinavian systems.

Det grundlæggende princip for artikelopbygning i ækvivalensordbøger er, at de for hvert lemma angiver (mindst) én ækvivalent. Selvom dette lyder elementært, findes der i AND et ikke ubetydeligt antal tilfælde (27 ud af ca. 220 engelske lemmata), i hvilke en sådan ækvivalent ikke angives, hvilket selvsagt forringer ordbogens værdi som ækvivalensordbog (eks. 13). Det er i tilfælde af nulækvivalens mellem det givne sprogs ordforråd, i hvilke ingen ækvivalent angives, men problemet kunne have været løst efter samme fremgangsmåde, som benyttet i BAI, nemlig ved at anføre ordet *omtr.*, el. lign., i de tilfælde, hvor der ikke findes fuldstændig ækvivalens ved det pågældende sprogpar.

Eks. 13

agent. No direct equivalent general term Nor. Swed. Dan. Comments: Eng. In English law the term *agent* can be applied to any person who acts on behalf of someone else, his *principal*, and the contract between principal and agent is a *contract of agency*.

FEO og IFF angiver ingen grad af ækvivalens mellem lemmaet og den målsproglige ækvivalent. Princippet bør være, at der altid angives en ækvivalent efter et lemma, hvad enten det er i form af et fremmedsprogligt synonym, eller en oversættelse af en leksikografisk parafrase, og at der i tilfælde af manglende fuld ækvivalens altid angives en ækvivalensgrad.

Et andet væsentlig aspekt i forbindelse med ækvivalenter i ordbøger er inkorporeringen af **betydningsrestriktioner**. På dette punkt adskiller IFF sig fra de øvrige ordbøger ved overhovedet ikke at angive betydningsrestriktioner (udover UK og US) ved de anførte ækvivalenter, dvs. der er ingen angivelse af, i hvilke begrænsede situationer en given ækvivalent kan anvendes i de tilfælde, hvor der vitterligt eksisterer en begrænset anvendelsesmulighed. Resultatet er, at man ved fx de syv grafemidentiske lemmata *pris* præsenteres for syv forskellige ækvivalenter uden nogen form for hjælp til be-

dømmelse af disses anvendelsesmuligheder (eks. 14). Det havde fx været relevant at skelne mellem homograferne *pris* i betydningen *udgift* og *pris* i betydningen *præmie*. I BAI er ordet realiseret homonymt, dvs. i form af to ligeværdige basislemmata og mærket med homonymindeks, og derforuden forekommer betydningsrestriktioner i form af enten danske synonymmer eller en angivelse af det fagområde i hvilket ækvivalenten anvendes (eks. 15). I ordbøger, der anvendes ved oversættelse til et fremmedsprog, bør der ved polyseme og homonyme lemmata principielt angives betydningsrestriktioner, da brugeren ikke kan forventes at kende disse begrænsninger i ækvivalenternes anvendelsesmuligheder.

Eks. 14

Eks. 15

pris award
pris charge
pris cost
pris price
pris prize
pris rate
pris value

I. *pris betaling, price; rate; onkøbling price; cost; søv forlanges price; charge; term; pris; værdi value; for befording fare; marked price; label; price tag; price ticket; skilt i vindue; stowcard; afale en - agree on a price; - efter aftale price us agreed; - agreed price; allerlaveste/allerhøjeste keapest price; the very lowest price; bedrock price; rock-bottom price; angivet - indicated/quoted/quoted price; de bedste til - en the best value in the market - the goods are the best value in the market; II. *pris præmie, bekløning prize; award; - en for the prize for; tilkende en - en award someone the prize; få tilkendt - en he awarded the prize; udsætte en - offer a prize; vinde - en win the prize.**

I forbindelse med ækvivalenterne forekommer i FEO en betænkelig grad af sammenblanding af egentlige ækvivalenter og de dertil hørende betydningsrestriktioner. Til illustration heraf henvises til lemmaet *acceleration clause* (eks. 16). I denne artikel sammenblandes ækvivalenten og betydningsrestriktionen således, at *forfaldsklausul* er den danske ækvivalent til det engelske lemma, mens *gældsålbrev eller pantiebrev* er den til lemmaet hørende betydningsrestriktion.

Eks. 16

acceleration clause forfaldsklausul i gældsålbrev eller pantiebrev.

Princippet med at angive både en ækvivalent og en betydningsrestriktion er generelt acceptabel, men den i FEO anvendte fremgangsmåde er uheldig. I en ordbog, der skal benyttes til tekstreception og -

produktion bør begge elementer principielt inkorporeres i artiklerne, men princippet bør være, at ækvivalent og betydningsrestriktion holdes klart adskilt.

BAI er den eneste af ækvivalensordbøgerne, der indeholder sproglige informationer om ækvivalenterne, men i modsætning til COL er den ikke en egentlig alordbog, således som Wiegand 1988 forstår det. I BAI findes i enkelte artikler den metaleksikografiske angivelse *plur* eller *sing*, hvilken angivelse indikerer, at der til det danske femma i singularis svarer en engelsk ækvivalent i pluralis, eller omvendt (eks. 17).

Eks. 17

ensætning *udskjuling* replacement, substitution; *gods* generic compensation; reimbursement; *Anders' øgd* damages *plur*; indemnity; indemnification; *modlænd* equipment; *vedr. ækproportion* compensation; *re-* *equivalent*; *til reserve*; *varig* substitute; *ensatz*; *Arge*; *reparat* *plur*; *for tab arbedsløstid* compensation (payment) for lost working time; *betale* - pay damages *plur*; - for *for tab af andre ting* indemnity; *fordre* - claim damages *plur*; *for* - receive damages *plur*; - for *for invaliditet* compensation for disability; *levere et andet parti til* - supply another item; *indløse* - redeem; *for tab af gods* damages for loss and damage; - for *for tab og smerte* *spild* damages *plur* for loss and damage; *for kredit* - for to replace; in substitution for; *for kredit* - cover damages *plur*; *udslukket fra* - no claim will be admitted; *ydte en* - indemnify someone; *ydte told* - pay compensation in full; - claim against him for damages; *de skal make good* - you for the loss of this order; - I claim replacement by faultless goods.

Selvom disse sproglige informationer er angivet med det formål, at en potentiel bruger kan erfare eventuelle forskelle ved det givne sprogpars ordforråd, og derved opfylder et af de grundlæggende krav til en alordbog, er der ikke tilstrækkelige prog- og faginformati- oner til, at BAI er en egentlig ækvivalensalordbog. For at blive dette, skal den endvidere indeholde oplysninger om fx artikelbrug og uregelmæssige bøjningsformer, samt flere faginformati- oner af defi- nitorisk art. Det er naturligvis vanskeligt at inkorporere alle disse in- formationer i en ordbog, der søger at behandle flere fagområder, og ordbogens fysiske størrelse ville blive uhensigtsmæssig, hvorfor én mulig løsning ville være at udarbejde flere ordbøger, som hver især kun behandler ét fagområde. Særlig relevans vil en fagsproglig ækvivalensalordbog have for den ikke-fagkyndige bruger, idet inter- lingual fagkommunikation forudsætter et omfattende kendskab til ikke bare fagterminer, men også til et givet målsprogs paradigmatik.

Når man i ækvivalensordbøger har inkorporeret prog- og fagin- formationer, er det af væsentlig betydning, at man skelner mellem to former for ordbøger. På den ene side findes den aktive ordbog,

hvorved forstås en ordbog, der benyttes ved oversættelse fra en gi- ven brugers modersmål til et for brugeren fremmed sprog. På den anden side findes den passive ordbog, hvorved forstås en ord- bog, der benyttes ved oversættelse fra et for en given bruger fremmed sprog til brugerens modersmål. Denne ordbogstypologi giver sig konkret til udtryk ved, at der for et givet sprogpar som fx dansk-engelsk skal udarbejdes fire ordbøger: en dansk-engelsk og en engelsk-dansk ordbog for danskere, samt en engelsk-dansk og en dansk-engelsk ordbog for englændere. Betydningen af dette berøres kun overfladisk i nærværende fremstilling, og for en udførlig gen- nemgang af denne ordbogstypologi henvises til Kromann/Riiber/Rosbach 1984.

I nærværende fremstilling vil et enkelt aspekt ved aktiv-passiv ty- poligien blive behandlet, nemlig spørgsmålet om ordbogens eks- plikationsprog. Ved eksplikationsprog forstås i nærværende fremstilling det sprog, på hvilket de metaleksikografiske infor- mationer samt betydningsrestriktioner er anført. I BAI, som er en aktiv ordbog for danskere, og i FEO, som er en passiv ordbog for danskere, er eksplikations sproget dansk, hvilket er i overensstem- melse med aktiv-passiv princippet, og for den danske bruger giver dette ingen forståelsesproblemer. I AND, som søger at være en ækvivalensordbog for brugere i fire forskellige lande, er eksplika- tions sproget uden undtagelse engelsk. For den engelske bruger er dette den bedste fremgangsmåde, da der ikke gives forståelsesproblemer, men for den danske, norske og svenske brug- er er det uheldigt, idet disse brugere ikke kan forventes at besidde den nødvendige fremmedsproglige kompetence, hvilket automatisk resulterer i informationstab. En for brugeren mere acceptabel løsning ville være, at eksplikations sproget anføres i henhold til aktiv-passiv princippet, hvilket vil betyde, at der for hvert sprogpar udarbejdes fire ordbøger. Dette vil være den optimale løsning for brugeren, og samtidig undgås informationstab, da alle oplysninger gives på bru- gere ns modersmål. Der henvises endvidere til Grindsted 1988.

Specielt i forbindelse med ækvivalensordbøger er det relevant at undersøge ordbøgerne for fejl og unøjagtigheder vedrørende de anførte ækvivalenter. Såfremt sådanne fejl og unøjagtigheder findes, bør det være en oplagt opgave for nye fagordbøger at afhjælpe de pågældende fejl og mangler. Dette er et aspekt, som umiddelbart tiltrækker sig opmærksomheden ved de undersøgte ækvivalensordbøger, da det kan påvises, at dette tilsyneladende ikke er sket. Til illustration heraf kan nævnes et eksempel, hentet fra FEO, hvor lemmaet *statutory instrument* oversættes *lovbe-*

kendtgørelse, hvilket ikke er korrekt. Denne term er endvidere lemmatiseret i IFF, der er den nyeste og største fagordbog på det danske marked, men som tilsyneladende ukritisk har overtaget den i FEO anførte ækvalent (der kan påvises et overraskende stort antal af tilsvarende uheldige overtagelser). Det bliver imidlertid yderligere interressant når det ved opslag kan konstateres, at den korrekte ækvalent *bekendtgørelse* findes i B. Kjærulff Nielsens store al-mensproglige engelsk-danske ordbog og i Gyldendals lille røde ordbog. Ud fra et brugersynspunkt er det betænkeligt, at der i de 13 år, som er gået mellem udgivelsen af de to nævnte fagordbøger tilsyneladende ikke er gjort forsøg på at forbedre kvaliteten af fagordbøger inden for det undersøgte område med hensyn til troværdigheden af de foreslåede ækvalenter. Trods den store lovprisning (el. rettere overdrevene anprisning) af IFF i reklametekster, må man desværre endnu en gang konstatere, at ikke alt, der glimrer er guld, og selvom der foreligger ordbøger inden for et givet fagområde, er der ingen grund til ukritisk at overtage ækvalenter fra de eksisterende ordbøger ved udarbejdelsen af nye fagordbøger.

4. Afslutning

Generelt kan det siges, at lemmaselektionen i fagordbøger bør ske efter et nøje fastlagt princip og ikke efter det tilfældighedsprincip, der tilsyneladende ofte anvendes. I en fagordbog, der skal kunne benyttes ved oversættelse til et fremmedsprog (og en ordbog, der skal kunne benyttes ved oversættelse af fremmedsproglige fagtekster til brugerens modersmål) er grammatiske og faglige informationer nødvendige, hvorfor en fagsproglig ækvalensalordbog vil være den optimale ordbog for en oversætter, specielt en ikke-fagkyndig oversætter. En sådan fagordbog skal have en udførlig mikro- og makrostruktur, og ækvalenterne skal selekteres efter et nøje fastlagt ækvalenskræterium. Dette betyder, at både lemmata og ækvalenter skal undersøges omhyggeligt inden inkorporering således, at man undgår oversættelser efter Humpty Dumpty's princip i Lewis Carrolls *Through the Looking-Glass*:

"When I use a word, 'Humpty Dumpty said in a rather scornful tone, 'it means just what I choose it to mean - neither more nor less."

Litteratur:

- Baldinger, Kurt (1985): Semasiologie und Onomasiologie in zweisprachigen Wörterbuch, i: *Probleme des Wörterbuchs*. Hrsg. von Ladislav Zgusta. Darmstadt: Wissenschaftliche Buchgesellschaft 1985, 136-149.
 Bergenholz, Henning/Nielsen, Sandro (1988): Den hidtil største dansk engelske/engelsk-danske fagordbog. I: *Hermes I*, 1988, 251-255.

- Grindsted, Annette (1988): *Principper for præsentation af ækvalenter i oversættelsesordbøger*. Odense: Odense Universitetsforlag 1988 (= *Odense University Studies in Linguistics*, vol. 8).
 Hausmann, Franz Josef (1977): *Einführung in die Benutzung der neufranzösischen Wörterbücher*. Tübingen: Niemeyer 1977.
 Kromann, Hans-Peder/Riiber, Theis/Rosbach, Poul (1984): Überlegungen zu Grundfragen der zweisprachigen Lexikographie, i: *Studien zur neuhochdeutschen Lexikographie V*. Hrsg. von Herbert Ernst Wiegand. Hildesheim/New York: Olms 1984, 159-238 (= *Germanistische Linguistik* 3-6/1984).
 Nielsen, Sandro (1988a): *Kritik af Feodor Nielsen: Anglo-amerikansk/dansk retsordbog*. Århus 1988. Upubl.ms.
 Nielsen, Sandro (1988b): *Kritik af R.J.B. Anderson: Anglo-Scandinavian Law Dictionary*. Århus 1988. Upubl.ms.
 Nielsen, Sandro (1988c): *Kritik af W.E. von Eyben: Juridisk ordbog*. 7. udgave. Århus 1988. Upubl.ms.
 Nielsen, Sandro (1988d): *Kritik af Roger Bird: Osborn's Concise Law Dictionary, 7th ed.* Århus 1988. Upubl.ms.
 Nielsen, Sandro (1988e): *Kritik af John B. Saunders (ed.): Words and Phrases, Legally Defined, 2nd ed., vols. 1-5*. Århus 1988. Upubl.ms.
 Nielsen, Sandro (1988f): *Kritik af Earl Jowitt: Jowitt's Dictionary of English Law, 2nd ed., 1977, vols. 1-2*. Århus 1988. Upubl.ms.
 Nielsen, Sandro (1988g): *Kritik af P.H. Colin: English Law Dictionary, 1st ed., 1987*. Århus 1988. Upubl.ms.
 Svensén, Bo (1985): *Handbok i lexikografi. Principer och metoder i ordboksarbetet*. Stockholm: Esselte 1985.
 Wiegand, Herbert Ernst (1983): Was ist eigentlich ein Lemma? Ein Beitrag zur Theorie der lexikographischen Sprachbeschreibung, i: *Studien zur neuhochdeutschen Lexikographie III*. Hrsg. von Herbert Ernst Wiegand. Hildesheim/New York: Olms 1983, 401-474 (= *Germanistische Linguistik* 1-4/1982).
 Wiegand, Herbert Ernst (1984): On the Structure and Contents of a General Theory of Lexicography, i: *LEXeter '83 Proceedings. Papers from the International Conference on Lexicography at Exeter, 9-12 September 1983*. Ed. by R.R.K. Hartmann. Tübingen: Niemeyer 1984, 13-30 (= *Lexicographica. Series Maior I*).
 Wiegand, Herbert Ernst (1988): Was eigentlich ist Fachlexikographie? Mit Hinweisen zum Verhältnis von sprachlichem und enzyklopädischem Wissen, i: *Deutscher Wortschatz. Lexikologische Studien. Ludwig Erich Schmitt zum 80. Geburtstag von seinen Marburger Schülern*. Hrsg. von Horst Haider Munske/Peter von Polenz/Oskar Reichmann/Reiner Hildebrandt. Berlin/New York: de Gruyter 1988, 729-790.